

Õiguskantsler

Doris Poolamets
Eesti Arstiteadusüliõpilaste Selts
Eesti Nooremarstide Ühendus
abiarst@eays.ee

Teie nr

Meie 12.03.2025 nr 7-6/250289/2501739

Tervishoiutöötaja ja patsiendi suhtlemine tõlgi vahendusel

Lugupeetud Doris Poolamets

Edastasite õiguskantslerile Eesti Arstiteadusüliõpilaste Seltsi ja Eesti Nooremarstide Ühenduse nimel kirja, milles on öeldud, et tervishoidu reguleerivates dokumentides pole määratud, kes vastutab võõrkeelse patsiendiga suhtluse kvaliteedi ehk tõlkimise eest. Tõite näite, et vanematel arstidel on keeruline suhelda inglise keelt rääkivate patsientidega ning noored arstid jäävad hätta vene keelt rääkivate patsientidega suhtlemisel. Palusite selgitada, kuidas reguleerivad keelekõpsimust õigusaktid ning mida oleks vaja teha, et keelekasutuse asjus saavutada õigusselgus.

Täna Teid olulise küsimuse eest. Kvaliteetse tervishoiuteenuse osutamiseks on vajalik, et tervishoiutöötaja ja patsient teineteisest aru saaksid. Eesti riigikeel on eesti keel (Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) § 6). Seega tuleb riigil tagada, et Eestis oleks võimalik saada tervishoiuteenuseid eesti keeles.

Tervishoiutöötajate keeleoskuse nõude sätestab keeleseadus. [Keeleseaduse](#) (KeeleS) § 23 lõike 4 alusel antud [määruses](#) on ette nähtud, et füsioterapeudid, ämmaemandad, õed ning teised tervishoiuteenuste osutajad ja abispetsialistid, kelle tööülesanne on patsientidega suhtlemine ja teabe edastamine, peavad valdama eesti keelt B2-tasemel (määruse § 8 p-d 9, 10). Arstid ja psühholoogid peavad eesti keelt valdama C1-tasemel (määruse § 9 p 8). Tööandjal tuleb tagada, et töötaja oskab keelt nõutud tasemel (määruse § 2 lg 3).

Seega tuleb inimesel arvestada, et tal on õigus saada Eestis tervishoiuteenust eesti keeles. Kui inimene eesti keelt ei valda või ei valda enda hinnangul piisavalt, tuleb tal enne vastuvõtule minekut läbi mõelda, kuidas end tervishoiuteenuse osutajale arusaadavaks teha ja teda mõista (vt ka patsiendi teabe andmise kohustust, [võlaõigusseaduse](#) § 764). Selleks on mitu võimalust: näiteks võib ta kaasa võtta tõlgi või kasutada tehnoloogilisi vahendeid (tõlkerakendused, tõlketeenus videosilla või telefoni teel). Teenuse osutamise võõrkeeles või tõlkimise võib korraldada ka tervishoiuteenuse osutaja, kui tal on mõni töötaja, kes võõrkeelt piisavalt hästi valdab või kui ta soovib kasutada tõlkimisel tehnoloogilisi vahendeid.

Selleks et tervishoiuteenuse osutamisel vältida eesti keele mittevaldamise tõttu tekkivaid arusaamatusi, oleks mõistlik keele ja tõlkimise küsimused lahendada enne teenuse osutamist. Juba vastuvõtule registreerimise ajal peaks inimese tähelepanu juhtima sellele, et kui ta eesti keelt piisavalt hästi ei valda, tuleb tal mõelda tõlkimise korraldamisele. Kui aga tõlkimise eest on lubanud hoolitseda tervishoiuteenuse osutaja, siis tuleks selgitada, mis tingimustel seda tehakse, kuidas seda korraldatakse ning kes vastutab selle eest, et patsient ja tervishoiutöötaja üksteisest

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

aru saavad. Mõistagi võib tervishoiuteenuse osutaja ka üksnes vahendada tõlketeenust (anda tõlgi kontaktid), ilma et ta ise tõlkimise korraldamises osaleks.

Tervishoiuteenuse osutajal võib olla vajalik läbi mõelda ka olukorrad, kus ta peab vastu võtma erakorralist abi vajava inimese, kelle tervises seisund ei võimalda ise tõlkimist korraldada ega tehnilisi vahendeid kasutada. Peale selle tuleks läbi mõelda ja patsiendile teatavaks teha, keda saab arsti juures tõlgina kasutada ning kuidas toimitakse, kui inimese kaasatud tõlk ei ole pädev tõlkima. Näiteks laps ei pruugi sobida vahendama täiskasvanud patsiendi ja arsti vestlust.

Tõlkimisega seotud kulud kannab patsient, kes tõlgi kaasab. Kui patsiendil puudub riiklik ravikindlustus, siis pole välistatud, et tõlkekulud katab erakindlustusandja, kui inimesel on selline kindlustusleping sõlmitud.

Kui inimesele tervishoiuteenuse osutamise eest tasub Tervisekassa, pole välistatud, et tervishoiuteenuse osutaja küsib tõlketeenuse eest (nt videosild pädeva tõlgiga) patsiendilt tasu. Kuna tõlgi osutatud tõlketeenus ei ole tervishoiuteenuse osutamine, siis poleks tõlkimise tasu käsitatav ka [ravikindlustuse seaduse](#) (RaKS) 3. peatüki 6. jaos (RaKS § 67 jj) sätestatud lisatasu ja täiendava omaosalusega, mida on keelatud patsiendilt küsida. Tõlketeenuse korraldamist tervishoiutöötaja juures saab vaadelda kui patsiendile vastutulekut või mugavusteenust, sest muidu peaks patsient tõlketeenuse ise korraldama. Samas on Tervisekassalt saadud info kohaselt peetud lubamatuks ravikindlustatud patsiendilt tasu küsida, kui arst ise räägib patsiendiga võõrkeeles.

Tervisekassa selgituse kohaselt pole välistatud, et tervishoiuteenuse osutaja saab tõlkimise kulu näidata juhtimiskulu osana, ent siin on silmas peetud üksnes aeg-ajalt tekkivat tõlkimise vajadust.

Riik võib teatud juhtudel kaaluda ka võimalust võtta tõlkimisega seotud kulud enda kanda, kui see on riigi huvides (kui riik on huvitatud teatud töötajate Eestisse tööle asumisest, eeldatavalt lühiajaliselt). Näiteks rahastab riik riiklike prioriteetide toetamiseks õpet rahvusvahelise õppekava alusel (põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 16).

Kokkuvõtteks: Eestis viibivatel, elavatel ja Eestisse elama asuda soovivatel inimestel tuleb mõista, et Eesti riigil on põhiseaduse järgi kohustus tagada tervishoiuteenuse kättesaadavus eesti keeles (PS § 6, vt ka [välismaalaste seaduse](#) § 11, § 179 lg 3, § 234 lg 1; [kodakondsuse seaduse](#) § 8). Kui tervishoiuteenuse osutaja ei osuta teenust võõrkeeles või pole lubanud tõlget korraldada, tuleb eesti keelt mittevaldaval inimesel endal sobiv tõlk kaasata või leida muu tõlkimisvõimalus. Teenuseosutaja võiks tõlkimise vajadusele aegsasti ja arusaadavalt tähelepanu juhtida, nii tagatakse tervishoiuteenuse kättesaadavus.

Praegu on mitmel pool võimalik tervishoiuteenust saada ka võõrkeeles (vanema põlvkonna arstide hulgas on vene keele valdajaid rohkem, nooremate hulgas inglise keele valdajaid). Seetõttu võib tulla selgitus, et inimene peab ise tõlkimise tagama ja sellega seotud kulud kandma, ebameeldiva üllatusena. Sellega tuleb inimestel siiski harjuda. Nagu öeldud, on väga oluline juhtida inimeste tähelepanu tõlkimise vajadusele juba enne, kui nad arsti juurde lähevad.

Loodan, et see selgitus on abiks.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise